Anca URSA
(Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Haţieganu”, Cluj-Napoca)

Metode, strategii și reprezentări identitare în învățarea limbii române de către studenții francezi din România

Abstract: (Methods, strategies and representations of identity in learning Romanian by French students in Romania) The French students at "Iuliu Haţieganu" University of Medicine and Pharmacy, Cluj-Napoca shape not only a predefined learning group, but also a genuine socio-cultural community - a temporary one, that's true - on the one hand representative for the foreign students communities, on the other hand with unique features. They acquire Romanian for educational purposes, but learning involves more than purely linguistic or metalinguistic skills. It implies the dimensions of culture, interaction and identity, equally involved in the process of assuming the language of study. We have put in practice and analyzed a questionnaire which enables us to observe and interpret the linguistic behavior and the learning strategies of the new language, from the point of view of the main actors. The relationship between the first language and the target language is equivocal: recognition by reclaiming the belonging to the group of Romanic languages and failure of the coherency in receiving and producing messages, through an inevitable specific difference. The linguistic compensatory strategies, the decryption of the cultural imaginary, the negotiation of the identity clichés, all these are useful tools in the process of learning Romanian as required language by the French medical students. Apart from the pragmatic interest when learning a new language, there is the unfolding and the adjustment of the portrait of the Romanian identity, which, like a two-sided mirror, reflects the image of the French identity to its own observer.

Keywords: foreign languages, learning strategies, linguistic and nonlinguistic skills, identitary portrait, cultural imaginary.

Rezumat: Studenții francezi de la Universitatea de Medicină și Farmacie din Cluj alcătuiesc nu doar un grup didactic predefinit, ci și o veritabilă comunitate socioculturală – e adevărat, temporară – pe de o parte reprezentativă pentru comunitățile studențești străine, pe de altă parte cu particularități inconfundabile. Ei achiziționează româna în scop educativ, dar procesul de învățare implică mai multe competențe decât cele strict lingvistice sau metalingvistice. E vorba de dimensiunile culturală, interacțională și identitară, implicate în egală măsură în procesul de asumare a limbii de studiu. Am aplicat și am interpretat un chestionar care va permite observarea și analizarea comportamentului lingvistic și ale strategiilor de învățare a noii limbi, din chiar punctul de vedere al actorilor principali. Relația dintre limba maternă și limba țintă e una echivocă, de recunoaștere parțială prin reclamarea apartenenței la grupul de limbi romanice și de ratare a coerenței în receptarea și producerea mesajelor prin diferența specifică inevitabilă. Strategiile lingvistice compensative, decriptarea imaginarului cultural, negocierea clișeelor de percepție identitară sunt instrumente utile în demersul de asumare a românei ca limbă necesară de către studenții medicinişti francezi. Dincolo de miza pragmatică a învățării unei limbi noi, se construiește și ajustează un portret identitar al românilor, care însă întoarce, ca o oglindă cu două fețe, o imagine identitară proprie spre observatorul francez.

Cuvinte cheie: reprezentări sociale, interculturalitate, portret identitar, competențe lingvistice, mobilități de studiu.

BDD-A26656 © 2017 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:38:55 UTC)

1. Introducere

La Universitatea de Medicină și Farmacie Iuliu Haţieganu din Cluj-Napoca sunt admiși anual 350 de studenți străini, la liniile de studiu franceză și engleză. În primii trei ani, ei au în programă cursuri de limba română, cu ajutorul cărora ajung la nivelul B1, aproximativ, conform *Cadrului European Comun de Referință*. Pe lângă necesarele competențe lingvistice, acești studenți își asumă, direct sau indirect, o dimensiune interculturală, care evoluează în strânsă legătură cu însușirea noii limbi. Deși o viziune exhaustivă asupra tuturor tipurilor de grupuri străine clujene ar fi utilă și relevantă pentru felul cum se construiește competența invocată, studiul de față își propune să se oprească asupra unui grup unitar, din rațiuni de coerență a mediului socio-cultural de origine. Este vorba de o promoție de la Facultatea de Medicină Dentară, actualul an III, în care toți membrii sunt nu numai francofoni, dar chiar locuitori nativi din Franța.

Consiliul Europei, prin Divizia de Politici lingvistice, a insistat de la început pe componenta interculturală și a accentuat rolul ei fundamental și interdependența de competențele lingvistice. Îndată ce a apărut *CECRL* (2001), două studii dedicate identităților sociale au fost postate pe site-ul COE (Castellotti și Moore 2002 și Byram *et al.* 2002), pentru a accentua latura interculturală a pluringvismului. Documente similare însoțesc *Platforma*[1], lansată în 2009, ca spațiu de lucru și rețea de colaborare pentru profesioniștii europeni în predarea limbilor[2]. Prin urmare, deschiderea spre identitatea și specificitatea societății a cărei limbă o învățăm nu numai că nu sunt aspecte marginale, dar însoțesc de aproape și determină ritmul și gradul de învățare a noii limbi.

2. Materiale și metodologie

2. 1. Chestionarele

Cum am precizat în introducere, studiul de față se bazează pe o anchetă calitativă și intensivă (Chelcea *et al*. 1993: 74), realizată pe o populație restrânsă, cu scopul de a aprofunda o temă sociolingvistică. S-a aplicat un chestionar cu 25 de întrebări, cu o eșantionare non-aleatoare, convențională, din motive de resurse reduse de timp și pentru a colecta datele cât mai ușor (Șandor 2011: 134). Evident, eșantionul face parte din populația vizată și e reprezentativ ca număr de participanți. Din totalul de 50 de studenți la Medicină Dentară, anul III, linia franceză, am avut 38 de repondenți. Chiar dacă nu avem mărturisiri reprezentative statistic pentru comunitatea studiată, ele sunt totuși semnificative pentru diversitatea abordărilor și a categoriilor decelabile. Sondajul a fost ghidat de mine, în calitate de operator de interviu, în data de 17 mai 2016. Deși chestionarele s-au semnat, din rațiuni de coerență în analizarea și interpretarea lor, studenții au primit asigurarea că identitatea

[1] http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/langeduc/le_platformintro_FR.asp
[2] http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/ListDocs_Geneva2010.asp#P58_2278

BDD-A26656 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:38:55 UTC)

lor va fi protejată. De comun acord, am stabilit că se pot folosi inițiala numelui și a prenumelui pentru gestionarea răspunsurilor în textul interpretativ. Întrebările și discuțiile din timpul completării au fost în limba română, dar studenții au avut libertatea să aleagă româna sau franceza în răspunsuri, așa încât elanul confesiv să nu fie cenzurat de condiționările de limbă. De multe ori, repondenții au trecut cu ușurință de la o limbă la alta, pe măsură ce avansau cu răspunsurile.

2.2. Cadrul teoretic

Metoda de interpretare pentru care am optat este analiza reprezentărilor sociale, inițiată și conceptualizată de Serge Moscovici (1961, 1997(1), 1997(2)). În relațiile sociale, oamenii și obiectele sunt percepute într-un fel subiectiv, prin lentila imaginilor și obișnuințelor învățate, prin amintirile conservate și prin categoriile noastre culturale:

> „Reprezentările fie ne îndreaptă către ceea ce este vizibil, și față de care trebuie să răspundem, fie leagă aparența de realitate, fie definesc această realitate. Nu aș vrea să sugerez că astfel de reprezentări nu corespund cu ceea ce noi numim lumea exterioară. Nu fac decât să constat că, acolo unde este vorba de realitate, aceste reprezentări sunt tot ceea ce avem, cele față de care sunt ajustate atât sistemele noastre cognitive, cât și cele perceptuale." (Moscovici 1997 (2): 17)

Așadar, vom încerca să decelăm din răspunsurile studenților reprezentările despre mediul cultural românesc și față de limba nouă. Vom urmări temele recurente ce conturează un portret identitar și vom iniția o clasificare a categoriilor degajate din răspunsuri, în funcție de mai multe criterii diacronice sau sincronice: imaginile inițiale despre România, transformarea lor după trei ani, relațiile sociale, relația cu limba română, proiecțiile în viitor.

Datele statistice cantitative vor fi utilizate numai acolo unde ponderea răspunsurilor cu alegere binară sau multiplă e relevantă pentru imaginea de grup. În rest, interpretarea răspunsurilor și microanalizele discursive vor fi instrumentele care pot să construiască o imagine reprezentativă pentru felul în care studenții francezi, relocați temporar în România, percep și asumă noul spațiu sociolingvistic. Interesul meu direct, în calitate de profesor de română, este dacă și cum reprezentările sociale „întreține legături puternice cu procesul de învățare, pe care îl fortifică sau îl încetinesc" (Castellotti și Moore 2002: 10).

3. Înainte de România: orizont de așteptare și stereotipuri

În crearea reprezentărilor sociale, prima etapă cognitivă este *categorisirea*. Dacă vine în contact cu un mediu social și cultural nou, subiectul are nevoie evidentă de adaptare, de o recunoaștere și descoperire a „sertarelor" în care poate plasa informațiile noi.

> „Categorisirea favorizează simplificarea - iar aceasta, la rîndul ei, transformă lumea într-un loc mai ordonat, mult mai previzibil și mai bine controlabil." (Moscovici 1997: 152)

BDD-A26656 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:38:55 UTC)

Instrumentele cognitive care permit categorisirea sunt *schemele* sau *stereotipurile*. După unii teoreticieni, ele se activează automat, la primul contact cu obiectul nou de cunoaştere. Alţii consideră că aceste scheme au deja un bagaj informaţional, nişte atribute denotative şi conotative care se inventariază rapid. Indiferent însă de poziţie, există un acord general că schemele propun relaţii simple între atributele obiectului şi procesul de percepere este scurtat ca timp şi uşurat ca înţelegere.

Înainte să inventariem şi să analizăm răspunsurile la întrebarea despre imaginea iniţială a României, e important să conturăm contextul politic şi social din Franţa şi atitudinea autorităţilor franceze faţă de români, în ultimii ani. În Hexagonul contemporan au plecat două valuri de imigranţi români: primul, după revoluţia din 1989, al doilea în 2002, când s-a ridicat obligativitatea vizelor. Cercetătoarea Andreea Alina Mogoş (2013) urmăreşte în presa franceză felul cum, în imaginarul colectiv francez, s-a construit suprapunerea percepţiei romilor peste cea a românilor, asociată cu un bloc de valori sociale negative: violenţă, mizerie, reţele care exploatează femeile şi copiii. Mitul nesiguranţei în faţa românilor se face prin manipularea cifrelor vehiculate, prin referirea la o vârstă de aur anterioară, prin invocarea ţapului ispăşitor şi prin negativism (Mogoş 2013: 154). În acest context, Nicolas Sarkozy propune în 2002 Legea siguranţei interne privind imigraţia, lege adoptată în anul următor. Campania pentru acceptarea ei a fost dezastruoasă pentru imaginea românilor în Occident.

Studenţii care au răspuns în urmă cu o lună la chestionar aveau atunci aproximativ 10 ani, deci, în cazul în care au aflat informaţii în contexte formale sau neformale despre România, ele nu au fost foarte pozitive. Ca dovadă, la întrebarea 17, „Ce ştiaţi despre România şi despre români înainte să ajungeţi aici?", 11 din 38 de răspunsuri exprimă explicit convingerea anterioară a suprapunerii dintre români şi romi, respectiv ţigani.

- „Am avut prea multe *stereotipe* şi n-am ştiut nimic despre români. Am crezut că e foarte diferit de Franţa."[3] (C. P.)
- „Nimic, cu excepţia la facultate şi ţigani." (D. D.)
- „Nu prea mult! Numai că pot face studii aici în limba franceză sau engleză. Dar nu am avut un sfat bun despre populaţie din cauza prejudecăţilor." (E. T.)
- „Am crezut că România şi românii vor fi foarte diferiţi de Franţa. E diferit doar în Franţa, mulţi oameni cred că un român şi un rom e acelaşi." (H. B.)
- «Rien, tout le monde fait l'amalgame, les tsiganes. Entre les Roumains et les Roms. Je ne pensais pas que vous étiez si cool.»[4] (P. G.)
- «Des problèmes avec des roms, qu'il y avait beaucoup de vols et que le pays n'était pas très developpé.»[5] (M. LC.)

[3] Reproducem răspunsurile studenţilor întocmai cum sunt în chestionare, cu erorile sau ezitările inevitabile.
[4] „Nimic, toată lumea face confuzii, ţiganii. Confuzia între români şi romi. Nu credeam că sunteţi aşa *cool*".
[5] „Probleme cu romii, că se fură mult şi că ţara nu e prea dezvoltată".

BDD-A26656 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:38:55 UTC)

Al doilea nucleu identitar al imaginii românilor, în percepția studenților francezi, se încheagă în jurul *sărăciei*.

- „Știam că a fost o fostă dictatură și că era o țară săracă.” (G. P.)
- «Plus pauvres, moins acueillants.»[6] (M. H.)
- «Je ne pensais pas queles Roumains vivaient à l'occidentale... roms... pays pauvre.»[7] (R. M.)

Celelalte cuvinte cheie în rețeaua de reprezentări sunt: *Ceaușescu, comunism, dictatură, țară latină, resurse puține, peisaj frumos.* Prin urmare, aproape fără excepție, schemele de percepție sunt negative. Acolo unde apare un plus (peisajul frumos), răspunsurile următoare contracarează avantajul prin minusuri de tipul „infrastructură slabă” sau „bogății neexploatate”. Singurul răspuns care iese din clișeul minimal și minimalizant este despre corupție: «Un pays avec beaucoup de corruption dans lequelles gens restent (malgré la disparition du communisme) surveillés par l'état. Un pays avec peu de ressources.»[8] (P. E.)

Stereotipurile sunt însă subminate de chiar conștiința că sunt scheme simple și puțin suprapuse peste realitate. În exemplele de mai sus, există două strategii de deconstruire a ideilor preconcepute. Prima e gramaticală, prin plasarea definitivă într-un trecut redat prin perfect-compus care închide ermetic clișeul într-un timp al „neinițierii” sau imperfectul durativ, dar și el sfârșit de mult: „am avut”, „n-am știut”, „știam”. A doua strategie de separare de clișeu este marcată de conștiința subiectivității, prin verbe de opinie „am crezut”, „je ne pensais pas”, sau, mai apăsat, de mărci ale metacomunicării: „am avut prea multe *stereotipe*”, „din cauza prejudecăților”.

Prin urmare, la acest prim nivel al formării de scheme cognitive, reprezentările sociale nu devin unelte de gestionare a realității, pentru că sunt deconstruite de chiar emițătorii lor. Ei se dezic de imaginile originare despre România, în calitate de „specialiști” în stereotipurile de percepție, care au cunoscut în profunzime societatea românească și pot să îi inițieze și pe cei rămași în Franța. Dacă e așa sau nu, analiza răspunsurilor la întrebările ulterioare oferă un răspuns relevant.

4. Reprezentări sociale și aculturație provizorie

4.1. Imaginea actualizată a societății românești

După conturarea unui orizont de așteptare destul de redus și negativ, imaginea de la fața locului nu mai poate dezamăgi. Însă la întrebarea „18. Această percepție s-a schimbat în prezent? Dacă da, cum vedeți acum România?”, răspunsurile sunt nu numai compensativ pozitive, ci mai mult decât entuziaste. Există doar 5 răspunsuri

[6] „Mai săraci, mai puțin primitori”.
[7] „Nu credeam că românii trăiesc în stil occidental... romi... țară săracă”.
[8] „O țară cu multă corupție, în care oamenii rămân (în ciuda dispariției comunismului) supravegheați de stat. O țară cu resurse puține”.

BDD-A26656 © 2017 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:38:55 UTC)

neutre de tipul „mi-a confirmat ce credeam”, acolo unde la întrebarea anterioară așteptările au fost neutre, „o țară în plină evoluție” (M. L.). În rest, bucuria descoperirii sau a corectării percepției anterioare devalorizante pare generalizată.

„Da, sigur! Pentru mine România e o țară foarte bogată de cultură. Acum, România e țara mea.” (C. P.)

- „Acum văd România ca alta mea țară.” (C. PV.)
- „Sigur că da, eu joc rugby la UCluj, am prieteni din acest club și am făcut prea mult ceva cu ei. Îmi place România și lumea din această țară.” (E. J.)
- „De fapt, am învățat multe din acest oraș și acuma pot spune că România e o frumoasă țară, cu oameni veseli, frumoși. Femeile sunt dragoste.” (D. D.)
- „Da, este o țară mai călduros și mai activ decât am crezut.” (P. G.)
- «On se rend compte que les roms à Cluj sont un cliché car il y en a trèspeu. Que la vie est très agréable pour les étudiants.»[9] (M. L.)
- «Population globalement cultivée (probablement plus qu'en France). Le pays avec un très gros potentiel de développement, en plein transformation.»[10] (PL. M.)

Câmpul semantic conturat în răspunsurile de la întrebarea 18 se construiește în jurul elementelor definitorii pentru comunitățile utopice, cu valori sociale (bogăție, cultură, țară prietenoasă cu străinii) și axiologice individuale (veselie, frumusețe, dragoste, plăcere). Marion Perrefort urmărește de aproape 20 de ani dinamica grupurilor de elevi/studenți care se deplasează în altă țară pentru mobilități educative. Entuziasmul din răspunsurile anterioare ar putea fi explicat, conform viziunii cercetătoarei, prin dorința inițială de integrare și caracterizează exclusiv prima etapă, una scurtă, de contact cu noua cultură, fiind „marcată de atracția exoticului și utopia universalismului, euforică, fuzională, bogată în elemente de bunăvoință” (Perrefort 2008: 79).

Dar studenții chestionați au venit deja de trei ani în România, deci nu mai poate fi vorba de privirea inocentă a străinului care schițează o proiecție a propriului scenariu de integrare în cultura nouă. Nici despre reprezentări sociale nu este vorba, pentru că acest tip de scheme cognitive simplifică realul în aspectele lui pozitive și negative. Dacă ar fi astfel de stereotipuri funcționale reproduse în răspunsurile de mai sus, ele ar purta marca aculturației, a șocului adaptării la alte norme sociale, or nu e cazul. Explicația e mai degrabă în direcția refuzului cunoașterii și al integrării în mediul românesc. Aspectele pozitive nu se aplică prin urmare societății românești, ci propriului grup de referință. România rămâne aici numai mediul depopulat, contextul care oferă confort material și educațional studenților francezi. Prin urmare, feedback-ul nu atinge nivelele relaționale comunitate franceză-societate românească, ci grupul de

[9] „Îți dai seama că romii la Cluj sunt un clișeu, pentru că sunt destul de puțini. Și că viața e foarte plăcută aici pentru studenți”.

[10] „Oameni în general cultivați (probabil mai mult decât în Franța). Țară cu un puternic potențial de dezvoltare, în plină transformare”.

BDD-A26656 © 2017 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:38:55 UTC)

referință, studenții francezi din Cluj. Dacă sunt stereotipuri ale societății utopice, comunitatea franceză le perpetuează și citește realitatea de după ele. Confirmarea vine din răspunsurile la întrebările următoare. Acolo unde chestionarul obligă la evaluarea raporturilor cu mediul românesc, cu populația în sine, feedbackul se schimbă dramatic.

4.2. Portrete identitare românești

Pentru a-i obliga pe respondenți la o evaluare generatoare de imagini semnificative în ordinea raporturilor cu românii, am creat două întrebări succesive, dar nu neapărat pe aspecte specifice. Prima predispune la clișee, deci stimulează în mod direct și brutal mecanismele cognitive de reprezentare a indivizilor tipici între care studenții au evoluat în ultimii trei ani: „19. Dacă românii ar fi o persoană, ce trăsături de caracter ar avea această persoană? ” A doua oferă mai multă libertate, dar răspunsurile sunt mai detaliate și mai puțin generale decât la întrebările anterioare: „21. Notați două lucruri care vă plac și două lucruri care nu vă plac în România.” Între ele apare o întrebare cu răspuns închis, de tip scală, despre cum își califică experiența în România. 30 de răspunsuri au fost în intervalul „bună-foarte bună”. Revenind la întrebările identitare deschise, e imediat vizibil un fenomen interesant. Dacă la imaginea României feedback-urile erau preponderent pozitive, la românul generic mai bine de jumătate din răspunsuri (26) sunt construite opozițional. Se pot degaja cel puțin patru asemenea categorii de perspective personale, după criterii diferite:

a) criteriul axiologic

- „O persoană tare și nu zâmbitoare.” (E. J.)
- „O persoană vesel, zâmbitor și care dorește să vorbească cu lumea.” (D. D.)
- „Această persoană ar fi politicoasă (dar uneori nu spune mulțumesc când îi deschid ușa, de exemplu), generoasă, pacientă când vorbim împreună și uneori nelogică.” (M. G.)
- «Personne simple, gentille, familiale, ouverte, qui aime la *țuica*. Avec une légère possibilité de corruption.»[11] (E. DM.)
- «Sec, froid au premier, fermé, raciste? Pas très excentrique, pas souriant avec les inconnus; esprit de familletrès fort.»[12] (L. M.)
- «Cette personne aurait une double personnalité: soit très gentille, serviable, souriante, ouverte. Soit se sentfière, supérieure, superficielle, peu paciente, aucune empathie. Soit l'un, soit l'autre, il y a peu de juste milieu.»[13] (AL. R.)

[11] „O persoană simplă, drăguță, apropiată, deschisă, care iubește țuica. Cu ușoară posibilitate de corupție”.
[12] „Dur, rece la prima vedere, închis, rasist? Nu prea excentric, deloc zâmbitor pentru străini, cu spirit de familie puternic”.
[13] „Această persoană ar avea o personalitate dublă. Fie foarte drăguță, serviabilă, zâmbitoare, deschisă, fie s-ar simți mândră, superioară, superficială, cu răbdare puțină, fără empatie. Fie într-un fel, fie în altul, există puțini oameni în zona de mijloc”.

BDD-A26656 © 2017 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:38:55 UTC)

- «Noir et blanc, pas de comportement intemédiaire. Noir - malpoli, bouscule dans la rue, tire la tronche, mauvaise fois/volonté. Blanc: très attentionné, compréhensif.»[14] (F. B.)

b) criteriul emoțional

- „Această persoană ar fi rezervată, care nu spune când este nefericită. O persoană timidă, dar foarte simpatică dacă vă interesați la ea.” (C. PV.)

c) criteriul generațional

- «Une personne travailleuse, discrète, timide. Les personnes agées: racistes et moins bien élevées. Les jeunes: ouverts, bien élevés et parlant bien l'anglais.»[15] (E. SH.)
- «Les personnes nostalgique du communisme (= extrême droite, + de 60 ans) prennent des airs supérieurs et sont détestables fermés d'esprit. Mais la majorité des Roumaines est très acueillante, généreuse, honnête et serviable.»[16] (P. E.)

d) criteriul geografic

- în nord – politicos, amical și harnic, în sud – mai putin agreabil și disponibil.

Dacă în răspunsurile anterioare reprezentările sociale apăreau vag sau confuz, aici ele sunt evidente și suficient de bogate în detalii încât să contureze un model coerent al „realității” românești. Aceasta devine, ca în orice reprezentare, un loc mai ordonat, mai previzibil și mai ușor controlabil (Moscovici 1997(1): 152). E adevărat, apare mai puțin ca un spațiu confortabil, și mai mult ca unul al extremelor alienante. Dar sunt opoziții încadrate în desenul colectiv, numite, deci nu imposibil de gestionat. Tentativa de a da sens lumii, prin alegerile prescurtate pare să fie una de succes, chiar dacă - sau tocmai pentru că - alegerile sunt deliberat prescurtate.

Răspunsurile la întrebarea despre românul generic anticipează și epuizează neintenționat întrebarea următoare și reacțiile interpretative ale studenților. Bipolaritatea de mai sus e reiterată în itemul 21: „Notați două lucruri care vă plac și două lucruri care nu vă plac în România.”. De opt ori nucleele din reprezentările sociale de la răspunsul anterior sunt reluate *ad litteram*. Singurul element de noutate este că răspunsurile negative sunt mai consistente ca număr de cuvinte, uneori și ca trăsături identitare furnizate, decât cele pozitive.

[14] „Negru sau alb, nu există comportament intermediar. Negru: nepoliticos, îmbrânceşte pe stradă, are gură mare și rea credință. Alb: foarte amabil, înțelegător”.
[15] „O persoană muncitoare, discretă, timidă. Persoanele în vârstă: rasiste, mai puțin bine crescute. Tinerii: deschiși, bine crescuți, buni vorbitori de engleză”.
[16] „Nostalgicii comunismului (de extremă dreaptă, +60 de ani) îți dau aere și sunt foarte închistați. Dar majoritatea românilor e primitoare, generoasă, cinstită și serviabilă”.

BDD-A26656 © 2017 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:38:55 UTC)

+	-
H. B: „Viața în România, viața de student.”	H. B: „serviciu în restaurante și femeile nu spun mulțumesc când deschidem ușa pentru ele.”
L. N. „viață nescumpă, l'acceptation des étrangers dans leurpays.”[17]	L. N: „lipsă de igienă, lipsă de comunicare cu oamenii.”
L. M.: «les Roumains sont disciplinés et travailleurs.»[18]	L. M.: «le manque de jovialité en vers les inconnus, attitude fermée.»[19]
L. F.: «les Roumains sont disciplinés et travailleurs.»[20]	L. F.: «ce que j'aime le moin c'est queles Roumains sont trop fermés et n'ont pas assez de pacience qu'on essaye de parler roumain, je trouve qu'il manque de politesse.»[21]
P. E: «Pays dans lequel on est en sécurité/ la vie moin schère.[22]	P. E: l'administration et la bureaucratie affreuse, dépourvue d'initiative personnelles des fonctionnaires (décanat, administration, poste, etc), le manque de moyens et d'infrastructures.»[23]

Tabel 1: Lucruri plăcute/neplăcute în România

Pentru că răspunsurile la ultimele două întrebări se suprapun, le vom aplica aceeași grilă interpretativă. În studiile de psiho-sociologie se vorbește de perechea „avari cognitiv” vs „tacticieni motivați” (Moscovici 1997 (1): 156). Primii sunt simplificatorii realității, care caută soluții rapide de codificare a realității noi, în timp ce tacticienii sunt aceia care dispun de strategii cognitive variate și aleg permanent între ele, în funcție de motivație, nevoi și scop. Le acordăm credit studenților francezi și nu ne îndoim de nuanțele lor cognitive, care se activează, cum se va vedea, atunci când sunt supuși procesului de autoreflecție, de exemplu. Dar citirea expediată, organizarea primitivă a realității românești se poate explica printr-un alt fenomen. E evident că ei suportă puțin sau deloc șocul cultural al adaptării la noi reguli sociale, e clar că pentru ei aculturația nu e un proces coerent și personal. Convingerea că România este doar o paranteză temporală de 6 ani le permite o cvasiadaptare, fără urmările unei relocări în mediu diferit. De obicei reprezentările sociale se construiesc bidirecțional, dinspre subiectul observator spre mediu, dar și dinspre mediu spre subiect, prin modelul de comportament oferit, cu aspecte inerente de tip simbolic,

[17] „... acceptarea străinilor în țară”.
[18] „Românii sunt disciplinați și muncitori”.
[19] „Lipsa de jovialitate față de necunoscuți, atitudinea închisă”.
[20] „Românii sunt disciplinați și muncitori”.
[21] „Ce îmi place cel mai puțin e că românii sunt prea închiși și nu au destulă răbdare să le vorbești în română, cred că le lipsește politețea”.
[22] „E o țară în care ești în siguranță / viața ieftină”.
[23] „Administrația și birocrația înspăimântătoare, lipsă de inițiativă personală la funcționari (decanat, administrație, poștă etc.), lipsa de mijloace de transport și de infrastructură”.

BDD-A26656 © 2017 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:38:55 UTC)

ideologic şi lingvistic (Quenza 2005: 79). Însă subiecţii chestionarului se opresc la un nivel superficial de categorisire şi investire cu sens a noului mediu. Deşi sunt o minoritate în Cluj, nu se simt marginali, atâta timp cât raportul ontologic şi comportamental se face cu spaţiul francez de origine sau la grupul de colegi care le împărtăşesc valorile identitare şi comportamentale.

În aceste condiţii, răspunsurile la următoarea întrebare, despre posibilitatea relocării definitive în România, după terminarea studiilor universitare, sunt coerente cu reprezentările de până acum şi foarte previzibile.

- „Toată familia este în Franţa şi este mai uşor să lucrez în limba maternă." (E. T.)
- „Franţa este ţara mea." (E. J.)
- „Nu este soare, nu sunt bani, nu e mare." (P. G.)
- „Există multe clinici de implantologie şi de estetică în Cluj care sunt specializate în turism medical. Deci cred că să vorbesc amândouă limbile o să fie un avantaj mare." (G. P.)
- «Je ne pense pas arriver à maitriser sufisamment bien les nuances de la langue. Les salaires permettent de vivremais pas, ou tout du moins difficilement, de voyager à l'étranger.»[24] (PL. M.)
- «Le paysreste trop fermé, trops de règlesinutiles, ne laissant pas un étranger la possibilité de s'inserer dans ce pays.»[25] (J. F.)

Factorul-surpriză este însă relaţia de interdependenţă, găsită intuitiv, între succesul inserării în mediul nou, pe termen lung, şi dobândirea competenţei lingvistice. Revenind la premisele de la care am pornit, răspunsurile eşantionului confirmă direcţia esenţială pe care se concentrează politicile lingvistice europene, aceea de întărire a competenţei interculturale în predarea limbii străine. Atunci când curiozitatea pentru cine este „celălalt" se întâlneşte cu dorinţa sau interesul de a-i învăţa limba, când reprezentările despre noul mediu trec de bariera avariţiei cognitive, motivaţia şi deschiderea sunt întărite în câştigarea competenţei langajiere. Michael Byram, unul dintre vizionarii acestei schimbări de paradigmă în învăţarea limbilor străine, vede procesul şi invers:

> „în lumina politicilor care încurajează învăţarea limbilor străine, e posibil să emitem ipoteze asupra rolului acestora din urmă în apariţia unei identităţi europene care ar veni să se adauge identităţilor naţionale." (Byram 2006: 6).

5. Concluzii

La finalul acestui studiu, trebuie să recunoaştem că ancheta prin chestionar, aplicată studenţilor medicinişti francezi, a fost exploatată doar parţial. Mai sunt aspecte lingvistice şi identitare care merită o abordare particulară viitoare. Însă,

[24] „Nu cred că voi ajunge să stăpânesc bine nuanţele românei. Salariile îţi permit să trăieşti, dar nu şi să călătoreşti în străinătate".
[25] „Ţara rămâne prea închisă, sunt prea multe reguli inutile, nepermiţându-i străinului să se insereze".

BDD-A26656 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:38:55 UTC)

pentru moment, putem degaja câteva concluzii din interpretarea de mai sus. În primul rând, apropierea grupului de studiu de mediul românesc se face, ca în cazul oricărui subiect exterior, prin observație și punere într-o ordine personală a realității noi, adică prin reprezentări sociale. Deși stereotipurile despre România sunt pozitive, chiar entuziaste, societatea în sine este schematizată excesiv și nu există o intenție generală de cunoaștere interculturală. Cu toate acestea, există câștiguri de tipul adaptabilității, o autocunoaștere mai bună, un sentiment identitar întărit, cunoștințe factuale etc. Ce rămâne însă pe dinafară este competența interculturală și traversarea reprezentărilor superficiale, acțiune esențială în câștigarea empatiei față de societatea adoptatoare. Odată câștigată această interculturalitate, evoluția competențelor lingvistice ar fi mai rapidă și mai consistentă. Rămâne să ne gândim în ce fel putem stimula interculturalitatea, respectiv ieșirea studenților străini din grupul de siguranță.

Referințe bibliografice

Byram, Michael, Esarte-Sarries, Veronica. 1991. *Investigating cultural studies in foreign language teaching: a book for teachers*. Bristol UK: Multilingualmatters.

Byram, Michael, Nichols, Adam, Stevens, David. 2001. *Developing Intercultural Competence in Practice*. Bristol UK: MultilingualMatters Ltd.

Byram, Michael, Gribkova, Bella, Starkey, Hugh. 2002. *Developing the Intercultural Dimension in Language Teaching. A practical Introduction for teachers*. Strasbourg: Conseil de l'Europe.

Byram, Michael, 2006. *Langue et Identité. Etude préliminaire. Langue de scolarisation*. Strasbourg: Conseil de l'Europe.

Castelotti,Veronica, Moore, Danielle. 2002. *Representations sociales des langues et enseignements, Guide linguistique pour l'élaborations des politiques linguistiques éducatives en Europe - De la diversité linguistique à l'éducation plurilingue. Etude de référence*. Strasbourg: Conseil de l'Europe.

Chelcea, Septimiu, Mărginean, Ioan, Cauc, Ion. 1998. *Cercetarea sociologică*. Deva: Editura Destin.

Mogoș, Andreea Alina. 2013. *Realități sociale mediate. Reprezentări sociale ale românilor în presa scrisă franceză*. Cluj-Napoca: Editura Limes.

Moscovici, Serge.1961/1976. *La psychanalyse, son image et son publique*. Paris: Presse Universitaires de France.

Moscovici, Serge (coord.). 1997 (1). *Psihologia socială a relațiilor cu celălalt*. Traducerea Cristina Moșu. Iași: Polirom.

Moscovici, Serge. 1997 (2). *Fenomenul reprezentărilor sociale*, în *Psihologia câmpului social: Reprezentările sociale*. Adrian Neculau (coord.). Iași: Polirom, p. 15-75.

Quenza, Carlos Jose Parales. 2005. *On the structural approach to social representations*, în Theory&Psychology, 15, p. 77-100.

Perrefort, Marion. 2008. *Changer en échangeant. Mobilités et expériences langagières in Échanges et mobilités académiques*. QuelBilan? Sous la direction de Fred Dervin și Michael Byram. Paris: L'Harmattan, p. 65-91.

Șandor, Sorin Dan. 2011. *Metode și tehnici de cercetare în științele sociale*, consultat la adresa URL: http://www.apubb.ro/wp-content/uploads/2011/02/Suport-MTCS-Ro.pdf, în 4 mai 2016.

BDD-A26656 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:38:55 UTC)